

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

LETO (año) XLVI št. 3-4

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

julij - december 1999

Anton Martin Slomšek
(1852.)

ISKRENIM SLOVENCEM

*Veselo novo leto vam,
vi vsi Slovenci mladi!
To betvo pesmic vam podam,
ki ste za pesmi radi.*

*Se gerlo mi postaralo,
ne morem gladko peti;
da vmerla gerlica ne bo,
imate vi začeti.*

*Budite s petjem svoj sorod,
naj se v omiko žene!
Obhajajte veseli god
Sloven'je oživljene!*

Naš veliki Slovenec je povzdignjen na oltar, izpolnile so se naše želje in vztrajne prošnje. Slavimo ga kot svetniškega duhovnika, pa tudi kot narodni buditelj in vzgojitelj nam je vedno živo pred očmi.

Prosimo Slomška, naj nam pomaga ohraniti slovensko besedo daleč od domovine, naj nas njegove vesele in vzpodbudne pesmi vodijo in nam pomagajo ohraniti domovino, ki jo nosimo v sebi, v srcu in v zavesti, naj nam bo slovenska beseda sveta dediščina, ki smo jo prejeli in se trudimo, da bi jo čisto in živo predali mladim rodovom.

Ustvarjalna nit

VEČKRAT se spominjamo, kako je bila slovenska kultura v Argentini pred desetletji na visoki stopnji. Izhajale so knjige, vrstila so se predavanja, na oder je prišlo več kvalitetnih iger na leto, da ne govorimo o slikarskih razstavah in pevskih nastopih solistov in zborov. V vsem tem je gotovo prednjačila Slovenska kulturna akcija.

Od drugod po svetu in od redkih poznavalcev iz Slovenije so prihajale ponudbe za sodelovanje, prispevki, pohvale in pomoč. Gotovo je bilo to epohalno delo. Seveda pa je to vsaj deloma razložljivo s tem, da je v Argentino po vojni prišlo sorazmerno veliko izobraženih Slovencev, še posebno kulturnih delavcev predvsem s katoliške strani. Že prej, doma, so bili na vrhuncu svoje ustvarjalne moči in so s to močjo ustvarjali naprej, čeprav je bila v ospredju borba za obstanek. A takoj, ko je bilo možno, so začeli ustvarjati na različnih kulturnih področjih in to delo uspeli dvigniti na čuda visoko raven.

Počasi so nas starejši začeli zapuščati. Najprej eden, potem drugi, počasi, da osip ni bil tako zaznaven. A v teku desetletij je usoda dopolnila svoje delo. Skoraj nobenega tistih, ki so kot visoki kulturniki prišli v Argentino, ni več. Nenormalno število le-teh v naši skupnosti se je spreobrnilo v normalni odstotek v normalnem občestvu. Nas je le nekaj izpod desettisoč in imamo tudi temu primerno število kulturnih delavcev. Pomislimo, koliko takih pride na eno slovensko mesto z enakim številom prebivalcev. In to, da živimo v neslovenskem okolju že 55 let in nas valovi zanašajo v tukajšnjo kulturo.

Pozna se upadanje znanja jezika, ki sicer zadostuje za povprečno sporazumevanje, a za višje kulturno izražanje je to premalo. Vendar imamo nekaj mlajših, ki pišejo v slovenščini in še kar zadovoljivo.

Na drugih poljih, kjer jezik ni bistven, posegamo še vedno zelo visoko. Poglejmo naše pevce, od katerih je skoraj deset preraslo našo skupnost in tudi Argentino. Šli so v svet in uspeli. Tudi naši

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

želi svojim članom, sodelavcem in prijateljem obilo blagoslova in milosti ob prazniku Odrašenikovega rojstva ter uspehov, zdravja in miru polno leto 2000

mlajši likovni umetniki posegajo v Slovenijo in v svet. Nastajajo novi zbori, mlajši in živahni, širijo se tudi iz naše skupnosti navzven. Iz univerz prihajajo mladi Slovenci, ki se na različnih področjih uveljavljajo v svojih poklicih. Iz tega je jasno, da naša kultura ni umrla z našimi starejšimi, ampak da je še živa, morda

različna ali spremenjena. Ustvarjalna nit sega iz Slovenije in njene zgodovinske danosti v sedanjí čas in se tudi usmerja v prihodnost. Pot je pred nami; naloga Slovenske kulturne akcije je, da mladini kaže smernice in jih vzpodbuja.

TD

Pišejo nam

Dvoje pisem dragemu Medu (iz japonskih gozdov pod Fudži, poletje 1999)

1.

Šele zdaj imam dovolj časa, da se dotaknem Tvoje dvojne številke 3-4 leta 1998 in 1-2 leta 1999. Čestitam Ti, da si odkril novo pesnico Eriko Lidijo Poglajen. Njenih v 3-4 pet priobčenih pesmi je tako polnih slik in barv, da mi vzbujajo upanje na plodno pesniško prihodnost. Naj mi ne zameri, če ji povem, da sem – ob ponovnem branju – še bolj začutil sorodnost s francoskimi simbolisti, katerih pesniški jezik še danes čudovito zveni, a ostane zaprta knjiga, ker bralec ne ve, na kaj se vse tiste čudovite podobe nanašajo. Reader's Digest-ov Veliki enciklopedijski slovar (1975) me je poučil, kaj in kdo je hipogrif; o Pierrotu pravi, da je v belo odeta oseba, ki nastopa (odnosno je nastopala) v francoski pantomimi; o Gondorju pa ničesar ne ve; in kdo je Garsilas, mi tudi ne more povedati. Neologizmi v sonetu »Muzi Quilla« pa zvenijo tako komplicirano, da me je kar strah, da bi poizvedoval po besedah »eudem, anáfora, quiasma, silepsa, sinekdoki«; s pesnico šepečem: »naj oddaljé se v močvirju«. Priznam, da mi manjka bogata izobrazba, ki je je naša pesnica polna; vtis imam, da študira umetnost, kar je prav in vzpodbudno tudi za umetniško ustvarjanje. A naj v tem študiju ne pozabi, prosim, takšnih bralcev kot sem jaz, ki se veselijo pesmi, ko odkriva neslutene lepote tkzv. vsakdanjega življenja.

Gregorja Papeža pesem »Vrnitev« je – se mi zdi – čudovita elegija spominu očeta Franceta Papeža. Zadnji dve vrstici pa me motita – ne razmem, kaj hoče reči, ko poje »in stoječ pred ogledalom zrem, kako pada od mojega telesa pepel.« Pepel ali krhka snovnost življenja, ki jo je čutil ob očetovi smrti?

Aleša Grada »Ko je megla postala črna« vsebuje prvine, ki bi lahko ustvarile mogočno, napeto, tragično povest, ko bi te prvine povezovala prava tehnika pisanja. Imam vtis, da je pisatelj pisal na računalnik od strani do strani, ne da bi imel zgodbe, izdelane do potankosti, pred seboj na primer v domišljiji. Upam, da se v svoji sodbi motim. Vendar je pisanje od vsega začetka označeno z dvomom, ali gre za pravo zgodbo ali ne; pisatelj namreč pravi, da se je zgodba morda odigrala »v gledališču« in jo torej podaja v poenostavljeni obliki... In vendar stremi vsaka zgodba – če se ne motim – za tem, da nastopi kot prizor iz življenja, brez ozira na motive, tudi one v podzavesti, ki so nagnile pisatelja do pisanja.

V lahko umljivem in vendar učenem in temeljito razčlenjenem eseju Alojzija Kukovice »Problemi nevere, ateizma« bi si upal – v 28. odlomku na str. 244-245 – omiliti tezo verovanja današnjega človeka prav z dejstvom, da »je okužen od moderne mentalitete, ki ima čutno spoznanje in izkustveno znanost za edini vir spoznanja«. Brez razuma namreč ni ne čutnega spoznanja – ki ni čisto živalsko – in ne izkustvene znanosti. Do spoznanja božjega bivanja se je možno dokopati z naravnim razumom, uči 1. Vatikanski zbor. S tem umom se lahko prepriča – in celo mora prepričati – o verodostojnosti zgodovinskih poročil vsak, ki ga krščanstvo – posebno katoliško krščanstvo – privablja. Vera je milost, a vsi vemo, da milost spoštuje človeško naravo, torej tudi nujno zahtevo razuma – od Boga danega človeku –, da se prepriča o resničnosti temeljev, na katerih sloni in stoji vera v Božje razodetje. Preden človek sprejme resnico o neskončno skrivnostnem Bogu, se mora prepričati, ali se je ta Bog zgodovinsko resnično blagovolil razodeti.

Toplo priporočam branje tudi ostalih esejev in komentarjev, ki so me bogato poplačali za branje. G. Avgusta Horvata bi rad ob tej priliki naprosil, da se poglobi v problem, ki ga ustvarja nezadržljiv napredek znanosti in tehnologije na eni strani in z njim v zvezi rastoča brezposelnost – je te vrste odvisnost nujna ali pa je trenutno posledica nepravlega ravnanja odgovornih, na primer države?

Morda bi kdo rekel: Pisma za zgodovino (str. 323-337) so znamenje usihanja piscev in pesnikov... Toda tovrstna pisma prikazujejo dogajanja za kulisami, ki so večkrat bolj zanimiva kot to, kar vemo iz prizorov na javnih deskah. V časih ena sama opazka razodeva pisca v globino.

Umetniška priloga prinaša dve barvno-odlični reprodukciji kipcev Marjana Gruma »Zaščita družine« in »Ljudstvo«. Po barvah in osredotočeni kompoziciji ter po utelesitvi ideje se mi »Zaščita« zdi umetniško bolj na vrhuncu kot pa »Ljudstvo«.

2.

Naj se najprej ustavim pri naši novi, resnični pesnici Eriki Lidiji Poglajen. Kakšen napredek! Od tistih neologizmov v Medu 3/4 1998 in pesmima, ki ju je tokrat prispevala: *Inmortalidad, Camino en la vida.*

Po pravici povedano, v španščini mi bolj ugajata kot v slovenskem prevodu. Zadnji dve kitici v Camino en la vida bi – če bi bil skladatelj – takoj spremenil v tango! Prvi dve kitici te pesmi nista tako zvočni: vida-flores, libre-pagar niso v rimanjski odvisnosti, ki je tako značilna za ostali dve kitici. In tisti zadnji dve vrstici sta enostavno za glasbo: »Pues no te olvides, mi amigo, que nunca se olvida de amar.« Zdi se mi, da spet poslušam mehikanske ljudske in umetne pesmi, v katerih pa doslej nisem odkril tako lepe misli kot je utelešena v teh dveh vrsticah! Slovenski prevod teh dveh vrstic se mi zdi, recimo, pod prisilo, da se tudi slovenska pesem rima. Seveda je tudi takšen prevod svojevrsten dosežek, umetnostni dosežek, in vendar... V ušesih mi še vedno zveni kot melodija »y esta inmortalidad de barrios porteños y heridas que se abren.« In tisti verz »Si renuncias a soñar...«

Branka Rebozova »Emigrant na zdravniškem pregledu« vsebuje edinstveno temo, ki bi jo lahko gospod pesnik še malce bolj skrčil in se zdravniku predstavil n.pr. s plučnim rakom in ne obenem s srčno kapjo, ki – po navadi – ne omogoča govorjenja.

Od Gregorja Papeža dveh španskih pesmi mi najbolj ugaja Estación – Letni čas. Ne zaradi zvočnosti, ki je pravzaprav ni, ampak zaradi slik, ki mi pričarajo čisto argentinsko občutje. Pravim »argentinsko«, čeprav nisem bil še nikoli v tej deželi. A predstavljam si, da so klimatične razmere podobne onim na poltropskih, južnih otokih Japonske, kjer so tudi nebo, ogenj, in pesek.

Povest Toneta Mizerita »Bregovi« je polna umetniških prvin, ki pa so preveč raztresene, ker jih ne veže pravilna tehnika pripovedovanja. Zgodbo slabi še vtis, da gre morda za kakšno vajo za računalnik, ker pisatelj sam pravi (na str. 21), da je imel na koncu pisanja občutek, da mu je »želja ustvarjanja prinesla le čuden izrodek.« Kako bi bil vesel, ko bi se tako g. Mizerit kot g. Grad (iz Medu 3-4 1998) resno lotila študija n. pr. kratke povestice –, ki jo po angleško imenujemo Short story –; oba imata v sebi prvine pisateljev povesti in menim, da bi oba uživala pisanje, med katerim bi to, kar bi nosila v domišljiji, začela dejansko doživljati. Tedaj bi namreč umetniško pravilno – ustvarjala!

Silno zanimava je Marijana Eiletza avtobiografska skica, ker v njej nastopa toliko resničnih ljudi. Stavke na str. 37 me je presenetil: »Tudi pater Odilo me je spraševal po tebi v Vetrinju« – ali to pomeni, da je pater v Vetrinju, kjer sem bil tudi jaz, a o patru nisem bil nikdar ničesar slišal? Morda pa je stavek treba razumeti tako, da je pater spraševal v Ljubljani o Marjanu, ali je (še) v Vetrinju? – G. Eiletzu se od časa do časa vrine španski naš (nuestro) namesto našega »svoj« – n.pr. »ko smo našo mladost in našo bodočnost« (str. 23); »vse naše probleme« (str. 24); »naše drugo zatočišče« (str. 26-27); »našo zvestobo« (str. 27); »tistim tvojim tipičnim« (str. 28); »najin ognjeni krst« (str. 30) »od mojega očeta« (str. 35). Silno duhovito napisana reminiscenca, ki kakor ekran pričara tista usodna leta in obenem nudi perspektivo vrednot, kljub časovnim in krajevnim razdaljam.

Novačanova enodejanka »Nadčlovek« me ni ne navdušila ne prepričala, čeprav si prizori sledijo napeto. Morda je temu kriva predstava o samem postopku, ki omogoča prehod iz človeške narave v nadčloveško. Igra ga predpostavlja kot nekaj samoumevnega, kar pa tudi na koncu 20.stoletja še ni.

Veroniki Šparhagl moram čestitati k obema slikama umetniške priloge! Po njenih barvah si zlahka predstavljam »Gozd v jeseni« in »Mrak nad jezerom« – »predstavljam« je milo izraženo, ker si bom »Mrak nad jezerom« izrezal, dal v okvir in postavil ali na mizo ali obesil na steno. Gledam in doživljam!

Iskren Boglonaj, gospod dr. Edo Škulj! Lepo ste – meni in drugim radovednežem – odgovorili na vprašanja, tako da sem zdaj toliko bogatejši po znanju, ki ste ga meni – in drugim radovednežem – tako temeljito posredovali. Veste, zakaj sem čutil, da »ljubite glasbo«? Ker jo tudi jaz ljubim in to v sočloveku zlahka odkrivam. »Ker je umetnost, še več: najbolj duhovna vseh umentosti« (str. 135).

K Mirka Gogale temeljitemu esaju »Vera in teologija danes« bi si upal dodati v predzadnjem odstavku (str. 68) še en stavek. »Zakaj more vera še uspevati? Zato, ker je v skladu s človeško naravo.« Tukaj bi dodal: »In v skladu je s človeško naravo, ker se lahko z razumom prepriča o zgodovinsko overovljenih temeljih vere.«

Helena Dobrovoljc Majcenovič predstavi »Literarno ustvarjanje Franceta Papeža« (z nepozabnimi tremi stavki na koncu: »Ozaveščeni slovenski intelektualci ohranijo zvestobo slovenski besedi. To pa je pomagal storiti tudi svojemu zdomskemu narodu. Uspešno.«); Irena Žerjal predstavi »Pesem na različnih šahovnicah – poezija Milene Merlak Detela« (s stavkoma na str. 128, ki sta spomenik njeni veličini: »Široki odmev pa je Milena Merlakova povzročila tudi s svojim modernističnim slogom. V emigrantskih revijah takega nevsakdanjega pesništva niso bili vajeni.«); Vinko Beličič pa posreduje Franceta Papeža po pismih (str. 69-97). Beličiča je zmeraj užitek brati in tudi tokrat njegovo pisanje ni izjema. Genialno omenja samo stvari, ki pridejo v poštev kot delci veličastnega mozaika. Upam, da gospod Beličič ne bo nehal pisati, vsaj za Med ne. In lahko bo že zdaj vesel nebeškega plačila za to kulturno delo, ki je izraz ljubezni do naroda in njegove besede na izpostavljenem koncu sveta. Ni dela ljubezni, ki bi ostalo nezapisano v Nebesih.

Dragi Med, še nekaj Ti moram zaupati: tri številke 1/2 1998, 3/4 1998, in 1/2 1999 so tako lepih barv na ovitku – barv, ki se harmonično ujemajo na platnicah med seboj in pa, postavljene v vrsto –, da jih kar gledam in gledam. Že platnice te vabijo, da revijo odpreš.

Tudi v teh gozdovih, kjer trenutno bivam, so stvari, ki jih je treba opraviti, tako da moram kramljanje s Teboj prekiniti. Želim Ti vse najboljše do naslednjega pisma, posebno pa sodelavcev.

S prisrčnim pozdravom ostajam Tvoj daljnovzhodni bralec

Vladimir K.

Ob prijetnem branju Med-a XXXIII/3-4 (1999)

Najprej so me razveselile barve; tiste, ki takorekoč objemajo Med-ov ovitek; potem pa Andrejke Dolinarjeve barvni slike, ki se ju ne morem dovolj nagledati, tako čudovito simfonijo barv in smisla predstavljata!

Mirka Kunčiča Doma...zadobi svojo pravo lepoto potem, ko človek prebere nadvse dragocen esej gospe Rozine Švent, ki vsebuje zgodovinsko važno pismo Tilke Kunčičeve. Že ta esej bi zadostoval, da si Med – če je treba, tudi denarno – oskrbimo.

Podobno zgodovinsko dragocenost vsebuje esej Vitala Ašiča »Prešeren v Buenos Airesu«.

Z malce drugačnega vidika, a še zmeraj v okviru zgodovinskega pričevanja je kritično važen esej Jožeta Ranta »Pisma treh urednikov«. Zdi se mi osebno dojeta pričevanja, ki jih je treba položiti na tehtnico, v katere eni skodelici leži nakopičeno to, kar je ta ali oni dobrega ustvaril – v svetu vrednot namreč dobro zmeraj odtehta to, kar dobremu manjka, zares ali na videz.

Jančarjeva »Privlačnost praznine« je dragocen prispevek tudi v tem, da mimogrede razkriva odločilne ustvarjalne silnice tega zmeraj bolj vplivnega pisatelja. N. pr. njegov stavek: »Od literature med drugim pričakujem, da bo izrazila človekov nemir, tudi nemir časa, v katerem živi.« (Str. 203)

Alojzija Geržiniča »Vokalna skupina Karantanija« je sicer pod zaglavjem Glasba, a mirno bi lahko zavzela prostor med dokumenti. Kdor se zaveda vloge, ki jo zbori odigravajo med nami Slovenci – tako na tujem kot doma –, bo znal ceniti kroniko uspehov zbora »Karantanija«. Škoda, da jih nemorem poslušati! Še zdaj odmevajo v meni tisti trije stavki na str. 237: »Boleča disonanca je bilo nasprotovanje nekaterih vplivnih slovenskih ljudi. Zaradi njega

Karantanija ni prejela vse podpore ne dotoka mladih pevcev. Njeni uspehi so zategadelj še bolj zaslužni.« Zanima me, iz kakšnih motivov se je Karantaniji nasprotovalo.

Od dveh Rebozovih pesmi iz leta 1972 – zgrajenih na pristnem pesniškem doživetju – bi si pri pesmi »Slovo od domovine 1972« želel manj prozaično zvenečih verzov (n.pr. »poslavljanja, objemanja, poljubljanja ni konca), pri pesmi »Podrti križ« pa bolj dosledno izpeljan ritem.

Podobno nedoslednost ritma opažam tudi Eriki Poglajene španski »Alma despreocupada« – sicer polni čudovitih kontrastov. Da ritem peša, čutim tem bolj ob zvočnosti dosledno rimanih verzov: »futuro-seguro, vespertina-cortina, asiento-aliento«, itd. Rebozov jo posnema s podobnim rimanjem v slovenščini, kar bi rad imenoval virtuoznost. Pri tem upam, da španski »aliento« (na koncu 3. kitice) ni čisto tuj slovenskemu Rebozovemu prevodu »dih iz mojih grudi«.

Toneta Mizerita zgodba »Oblak« ima vse prvine prave povesti, a te prvine so na več kot desetih straneh – raztresene. Kot da jih je pripovedovalec sproti med pisanjem odkrival, namesto da bi zgodbo kot enoto doživiljal v svoji notranjosti. Iz srca želim gospodu umetniku, da se malce razgleda po literarnem svetu, posebno po pokrajini, ki jo (skoraj po vsem svetu) imenujemo z angleško besedo »short story«. Če se s svojim odkritosrčnim nasvetom motim, naj gospod umetnik odpusti – željo sem izrazil, ker sem prepričan, da je umetniško nadarjeni pripovedovalec zgodb. In zgodbe, umetniško vrhunsko pisane zgodbe, imajo pred seboj občinstvo celega sveta...

Vladimir Kos.

iz Tokia, jesen 1999.

Medovim antenam

(V japonskem tánka-slogu)

Kje so, pesniki,
ki tudi v mrak igrajo
na svetlobo strun?
Kje so zgodb stvaritelji,
da trdo pot zrahljajo?

Še v sanjah sem jo gledal, drobno vdovo,
naslonjeno na palico, na cesti,
ki vodi na sodnije stavbo novo:
vsak dan hodila prošit je proces.

In končno so sodnijo živcev žice
začele neusmiljeno boleti –
na njih viselo vdovino je lice –
razrešila je vdovi v prid dosjé.

In včasih so jo dali v časopise,
ustavljali za kratke intervjue,
a ona je nosila tožne spise,
vsak dan, v brezbarvnem, starem cekarju.

Še zdaj to srečno vdovo v sanjah gledam –
spominja me Gospodove reklame,
Njegovega mogočnega pogleda,
ki v njem je vdova s cekarjem iz slam.

Svetinja

Veš, kakšna svetinja
pri srcu visi
in česa spominja me
v molku noči?

Slovenske besede,
ki mislim je most,
ki k svetu povede me,
vanj za prostost.

Njen zvok mi je všečen,
ko stavke gradi,
ko misli bežeče
z imeni jezí.

Njen jezik je prožen
in pesmi vesel.
Če hočeš, je zmožen
svetovnih dežel.

Mar ni to svetinja,
ki v dušo visi?
Slovence spominja –
Stvarjenja vezi.

Vladimir Kos

Odšli so...

Dne 27. septembra je v tržaški bolnišnici umrl eden prvih članov Slovenske kulturne akcije, prof. Vinko Beličič. 4. oktobra smo ob prisotnosti velike množice njegovih prijateljev na Openškem pokopališču položili njegovo izmučeno truplo k večnemu počitku. Naš dragi prijatelj gospod Vinko je prav do svoje smrti, v 86. letu starosti, zvesto sodeloval s svojimi pismi, prispevki in kritikami ter prinašal med nas svežino pokončnega borca za Resnico in svobodo, ter v pristno slovenstvo zagledanega belokranjsko-tržaškega kulturnika, dolgoletnega profesorja, pisatelja, pesnika in prevajalca. Alojz Rebula mu je med drugim zapisal tele značilne besede: »Na eno pa je Beličič dal: na svoj emigrantski status. Bil je nanj ponosen. Srčno se je morda bolj čutil doma v Argentini, v njeni tako katoliško in slovensko zvesti diaspori, kot na hibridnem Tržaškem«...Ob odprtem grobu se je od njega poslovil tudi v imenu SKA njegov zvesti prijatelj Zorko Simčič, čigar besedilo objavljamo posebej.

V soboto 16. oktobra nas je zapustil neutrujen delavec za podvig slovenske gledališke kulture in neizprosen bojevnik proti brezbožnemu komunizmu, igralec in režiser, član SKA, Maks Borštnik. Bil je prežet s kulturo slovenske besede, moderen v zamislih in izražanjih današnjega časa. Poleg delovanja pri gledališkem odseku SKA je ustanovil tudi »Slovensko gledališče Buenos Aires«, kjer je dolga leta sodeloval z igranjem in režijami. Odšel je eden delavnih, nadarjenih in redkih Talijinih ljubiteljev. Za seboj je zapustil nezapolnjivo vrzel.

Dne 21. oktobra je v Kalkuti zatisnil oči misijonar, do dna prežet z duhovnostjo indijskega naroda in vendar Slovenec z vso dušo, pesnik in sodelavec pri SKA, pater Jože Cukale S.J. Mnoge njegove nepozabne poezije izpričujejo popolno predanost božji milosti, kot to izreka v svojem verzu: *O, povej, kdaj mojih čolnov reka – bo srečala tvoj ocean? – Tako so polna hrepenenja jadra, – tako želijo v tvoj pristan – Duha, Očeta in Boga-človeka.*

Vsemogočni naj bo plačnik za vse, kar so naši pokojni sodelavci dobrega storili za širjenje slovenske kulture in krščanske vere v zdomstvu.

V slovo

Simčičev nagovor na pogrebu Vinka Beličiča

Dragi Vinko,

dragi pesnik Belekrajine, za druge pesnik kraške gmajne, za nas mnoge – nekatere, ki smo se iz tujine po pol stoletja vrnili pod domači krov pa za one, ki tega ne morejo storiti – pesnik vseh izgnancev, prinašam Ti zadnji pozdrav Tvojih prijateljev iz Argentine, predvsem tistih iz kroga Slovenske kulturne akcije, družbe, katere eden stebrov si bil skozi vsa leta.

Pesnik... Čisti lirik, tihi lirik, hkrati pa glasen, nekoč za mnoge onkraj meje dolga desetletja preglasen borec za resnico. *Prebiram tvoje pesmi, pa se ustavljam tudi ob tisti lju-bljanski Izbi, v kateri »ob Križanem na levi steni/ v okviru dvajset nemih glav/ pobiti, padli borci ko plameni/ zro name iz večnostnih daljav« in si pravim: če bi ostal maja 45 v Sloveniji, bi končal, kakor je končal Velikonja. Ubit. V najboljšem primeru bi ti bilo dano umakniti se v samoto, kakor je to storil Stanko Majcen in živeti pol stoletja v molku, ki bi Te žrl, ko bi moral živeti v "notranjem eksilu". Tako pa si raje nastopil grenko pot od doma, pot ki je bila tolikokrat polna zagrenjenosti, toda – lahko si dihal svoboden zrak. In pel – svobodno.*

Toda še bolj kot samo na pesnika, mislim nate kot – človeka. Svoje knjige si pošiljal preko oceana in nekoč si napisal posvetilo "pokončnim, zvestim", pa bi se jaz rad danes tukaj poklonil Tebi, še bolj pokončnemu in zvestemu: saj je Tebi bilo gotovo še težje živeti ob meji, blizu domovine, in vendar ostati zvest svojim. Svojim ljudem in svojim idealom. Rad bi se Ti poklonil v imenu danes mnogih že mrtvih, pa tudi še živih, vseh, ki so bili kakor si nekoč napisal »sobojevniki na isti fronti, le da pod zvezdami Južne poloble.«

Smrt je iztrgala pero iz rok pesnika, ne more pa smrt – tudi tu bi lahko dejali: »o, smrt, kje je tvoje željo!« – ne more pa uničiti čustev in misli, ki ostajajo v Tvojih pesmih in črticah, ne more smrt uničiti idej o dobrem, resničnem, lepem, idej, ki bodo živele v mladih, ki prihajajo, in nekoč v njih, ki se bodo rojevali za njimi. »Smrt, kje je tvoja zmaga?« Ob vsej grenkobi in zagrenjenosti, pa nerazumevanju, ki jih pesnik kdaj v sebi začuti – kakšna tolažba, kakšno zadoščenje.

Hvala Ti, Vinko: za lepoto, ki si jo razdajal, hvala Ti pa tudi za zgled zvestobe resnici

Vinko Beličič

Maks Borštnik

Jože Cukale S.J.

o naši tudi še danes ne povsem končani slovenski tragediji.

Če je Bog sam dejal o sebi, da je pot, resnica in življenje, če je Bog sam dejal, da je prišel na svet zato, da priča resnico, če je dejal, da nas bo samo resnica

osvobodila... potem vemo, zakaj si si poleg lepote tudi resnico izbral za svoje geslo.

Naj Ti bo Bog dober plačnik. Saj – če kdo – On ve, da si vse življenje delal v Njegovem vinogradu.

Dragi Vinko - na svidenje!

Dejavnost naših članov

(izven okvira S.K.A.)

LIKOVNI ODSEK

Veronika Šparhagl je imela dve samostojni razstavi: v Sociedad de fomento Castelar in v Aeroestación Morón.

Andrejka Dolinar je sodelovala z olji v skupinskih razstavah v Museo Municipal de Bellas Artes v Lujanu in v Galeriji Theo v Buenos Airesu, z linorezi pa pri "Concurso de "Ex libris Jorge Luis Borges" v Villa Ballester. Kulturni center Encuentrate ji je podelil sledeča priznanja: druga pohvala v malem formatu slikarstva in peta pohvala v grafiki. V slikarskem salonu knjižnice Bernardino Rivadavia v Villa Ballester je bila deležna prve nagrade. V Salonu občine Tres de Febrero in SAP (Sociedad Argentina de Plasticos Independientes) je dobila prvo nagrado v monotipiji in prvo nagrado grafike (linorez).

6. februarja letos je bil slovesno odprt in blagoslovljen Kulturni dom Franca Bernika v Domžalah. Po projektih arhitekta Mojce Ačkun-Andrič so Dom izredno kvalitetno obnovili. V njem so zelo lepo nameščena nekatera dela kiparja Franceta Ahčina, ki jih je pol leta pred smrtjo podaril domžalski občini. Vendar večina podarjenih kipov še čaka v zabojih primerno mesto. Umetnikova vdova je razstavljena dela ogledala in gospa županja je obljubila poskrbeti prostor za ostale kipe. – Umetnik je umrl pred desetimi leti v Argentini. V Domžalah je ostalo čez sto del.

LITERARNI ODSEK

Revija Mladina je v julijski številki objavila naslove najboljših slovenskih romanov 20. stoletja. Med prvimi desetimi avtorji (Lojze Kovačič, Ciril Kosmač, Drago Jančar, Vitomil Zupan, Izidor Cankar, Ivan Cankar, Vladimir Bartol, Dominik Smole.) je tudi naš prijatelj Zorko Simčič z romanom Človek na obeh straneh stene.

8.11.1999: je bila v Društvu slovenskih pisateljev predstavitev pesniške zbirke Milene Šoukal »Ptice na poletu«. Ta je četrta knjiga v seriji »ŽERJAVI«, ki jih je letos v uredništvu Franceta Pibernika začela izdajati Mohorjeva družba v Celju in jo je, kot vse ostale knjige iz te serije, zelo primerno opremila naša članica, kiparka Zalka Arnšek. Izdajateljsko družbo so predstavljali prof. Janez Dular in inž. Janez Jeromen. Uredila je zbirko in spremno besedo napisala dr. Helga Glušič.

ZGODOVINSKI ODSEK

Dr. Darko Šušteršič izdal v okviru Filozofske fakultete UBA 343 strani obsežno delo Templos jesuíticos guaraníes, la historia secreta, sus fábricas y ensayos de interpretación de sus ruinas.

GLASBENI ODSEK

V Buenos Airesu je pevski zbor Gallus pripravil jubilejni koncert ob 50-letnici ustanovitve, pod vodstvom dirigentke Anke Savelli-Gaser. Ta slavnostna prireditev bo ostala za dolga leta neizbrisen mejnik slovenske zborovske dejavnosti v Argentini, saj je povezal pevce in pevke kar iz treh generacij. Naša skupnost po pravici pričakuje nadaljevanje tega najpomembnejšega zbora, ki je ponosni del naše zdomske kulturne zgodovine. V Bariločah pa uspešno deluje naš dirigent prof. Andrej Jan s svojim zborom Niños y Jovenes cantores de Bariloche, večkrat pa se tudi pojavljajo nastopi mladih slovenskih pevcev, ki jih vodi Lučka Kralj Jerman, pod imenom »Bariloški vrabci«.

Uspešna turneja v Sloveniji Mladinskega zbora San Justo pod vodstvom prof. Andrejke Selan-Vombergar, pod geslom »Odmevi izpod Andov« v mesecu oktobru, s koncerti v Domžalah, Kranju, Ljubljani, Logatcu, Trstu, Selah na Koroškem in Mariboru. Na klavirju jih je spremljal prof. Ivan Vombergar.

V glasbeni stroki se je pojavila vrsta lepih dosežkov naših ustvarjalnih članov, ki živijo v Sloveniji. Kot izstopajoč nastop moramo omeniti vrsto solističnih spevov, ki jih je izvajal Janez Vasle v Mariboru 19. septembra pri slovesni maši v Betnavi, med katero je Sveti oče proglasil za blaženega Antona Martina Slomška. Za ta svoj nastop je Vasle prejel splošno priznanje in čestitke. Lepo priznanje in aplavz je dosegla tudi sopranistka Bernarda Fink pri psalmski kantati na tekst Alojza Rebule in pod vodstvom komponista Jožeta Ropitza v stolnici v Celovcu dne 1. oktobra in naslednji dan v mariborski stolnici. Naš rojak baritonist Marko Fink bo letos v ljubljanski operi pel v Mozartovi operi Figarova svatba, v vlogi Figara. V Buenos Airesu je tudi razgibano vokalno delovanje našega solista Luka Debevca-Meyerja, v operi »Orfeo y Euridice« v Teatro Avenida. Naš vodja Glasbenega odseka SKA prof. Ivan Vombergar se tudi vključuje v slovensko glasbeno življenje in sicer bo nekaj časa sodeloval v ljubljanski operi.

Knjige

Pri celjski Mohorjevi družbi izhaja serija Žerjavi – izbor literarnih del, ki jih imajo v domovini živeči literarni zgodovinarji za najboljše literarne stvaritve, izdane v zadnjih 50 letih v emigraciji: Ruda Jurčec: Ljubljanski triptih (knjigi je dodana časovna

preglednica - bibliografski podatki o avtorju - ter literarno zgovinska študija, ki jo je napisal dr. Marjan Dolgan). *Obsodili so Kristusa* - tri drame Branka Rozmana s študijo dr. Denisa Poniža, Zorka Simčiča *Človek na obeh straneh stene* s študijo dr. Jožeta Pogačnika ter antologijo pesmi *Ptice na poletu* v ZDA živeče Milene Šoukal. - Zbirko ureja prof. France Pibernik. Zanimivo je, da gre za štiri avtorje, člane SKA, pisce, katerih knjige so izšle pri SKA ali pa dela, ki jih je uprizoril gledališki odsek SKA. (V pripravi so tudi objave del Franceta Papeža, Karla Mauserja in drugih).

Deset slovenskih literarnih zgodovinarjev in kritikov (Janko Kos, Igor Bratož, Aleš Debeljak, Matej Bogataj, Helga Glušič, itd.) je v reviji *Mladina* v okviru ankete "*Deset najboljših slovenskih romanov 20 stoletja*", postavilo med deseterico izbranih del tudi roman Zorka Simčiča *Človek na obeh straneh stene*. Roman je izdala SKA leta 1957 in je bil ponatisnjen v domovini prvič 1991, drugič 1999.

Leta 1988 je pisatelj Zorko Simčič v Duhovnem življenju ob 100 letnici rojstva Stanka Majcna končal svoj članek z besedami: "*Pred sto leti se je rodil, pred osemnajstimi leti je legel v grob. Njegove pesmi, zgodbe, drame pa ostajajo. Pa tudi misli iz njegovih pisem. Kot oporoka. Na njegovem grobu so vklesani nekateri verzi iz pesmi "Smrt v polju". Nekoč pa bo na Majcnovem grobu prižgana svečka, naša svečka - in tvoj sin ali tvojega vnuka vnuk - bo nekoč prislonil h grobu v imenu onkraj morja umrlih tudi še majhno ploščo z besedami, ki jih dotlej pač nosimo samo v svojih srcih: »Samotnemu, tihemu, zvestemu«.*

Danes ta plošča že sloni na Majcnovem grobu. Ko sta v letih 1962 in 1963 pri SKA izšli Majcnovi knjigi (Tine Debeljak je izdal njegove *Povestice*. Zorko Simčič *Simon Preprost* pa "*Frana Zoreta*" *Majcna*/zbirko pesmi *Dežela*), je bil avtor v domovini povsem zamolčan in torej praktično neznan. Zdaj izhajajo pri Državni založbi Slovenije (zbirka: *Slovenski klasiki*) njegovi zbrani spisi. Doslej je izšlo že šest zajetnih

knjig, v načrtu sta še dve. Urednik Majcnovih Zbranih del je Goran Schmidt, glavni urednik zbirke pa je dr. France Bernik, predsednik SAZU.

Pri *Novi reviji* pripravljajo objavo pisem med *Stankom Majcnom* in *Zorkom Simčičem* med leti 1961 in 1970 pod naslovom *Moja srečanja s Stankom Majcnom*".

V Sloveniji je letos v aprilu izšla v knjižni zbirki *Claritas* (Študentska organizacija Univerze v Ljubljani, Študentska založba), razširjena izdaja knjige dr. **Milana Komarja** *POT IZ MRTVILA*. To izdajo (skoraj 300 strani) sta uredila Zorko Simčič in Igor Senčar, oblikoval jo je Peter Ogrin. Prva izdaja te knjige je izšla v Buenos Airesu leta 1965 pri Slovenski kulturni akciji, na 120 straneh. Sedanja izdaja je obogatena z nekaterimi novimi avtorjevimi prispevki, dodana pa sta še dva eseja (Simčičev in Senčarjev) ter izčrpna bibliografija izpod peresa **Zorka Simčiča**. To izredno vizionarsko delo tukajšnjega profesorja filozofije dr. Milana Komarja je po svoji tematiki in po slogu obdelave absolutno aktualno za današnji, ne samo slovenski svet, in jo toplo priporočamo vsem tistim, ki imajo željo iskati pot k resnici, k stvarnosti in v globine človekovega bistva.

Dne 6. oktobra je bila predstavljena v prostorih SSK knjiga **Božidarja Finka** »Na tujem v domovini«, založena pri Mohorjevi družbi v Celovcu. V 174 straneh obsegajočem zborniku je avtor združil vrsto svojih izbranih člankov in govorov, nastalih prek 50 let svojega bivanja in delovanja v Argentini, kjer je avtor znan po svojih ostrih analizah in globokih zaključkih. Knjigo sta poleg avtorja predstavila še dr. Anton Drobnič in Hanzi Filipič.

Pri Založbi Družina je letos izšla zbirka pesmi našega zvestega sodelavca patra **Vladimirja Kosa** z naslovom *O, svetloba, voda, zrak*. To je že druga knjiga, ki jo pater izdaja v Sloveniji, lansko leto mu je namreč izšel izbor poezij z naslovom *Cvet, ki je rekel Nagasaki*.

Odličja

Sveti oče Janez Pavel II je poslal našemu ustanovnemu članu dr. **Milanu Komarju** osebno pismo s čestitkami in zahvalo ob priliki 50-letnice njegovega delovanja na področju filozofije, s pričevanjem vere in krščanskega upanja v sedanji družbi. Ob koncu pisma mu sveti Oče podeljuje iz vsega srca svoj apostolski blagoslov.

Dne 22. septembra je večja skupina prijateljev in učencev dr. **Milana Komarja** pripravila slavnostno počastitev v veliki dvorani Narodne knjižnice (Biblioteca Nacional) v Buenos Airesu. Pri slovesnosti je bilo prisotnih tudi mnogo Slovencev. Predstavljena je bila knjiga »*Vida llena de sentido*« (Življenje polno smisla), ki so ga napisali Komarjevi učenci, danes mnogi že profesorji, o temah, ki jim jih je skozi dolga leta nakazoval dr. Komar. Slo-

venska prisotnost se je še bolj potrdila z glasbeno umetniškim prikazom naših solistov Anice Rode in Luka Debevca, ob spremljavi na klavirju prof. Ivana Vombergarja. Profesor Komar je le s težavo prisostvoval tej slavnosti, ker je bil rekonvalescent po težki bolezni, vendar se je vsem navzočim zahvalil za počastitev. Ob tej priliki so dr. Komarju izročili moderno umetniško skulpturo z bizantinskim vzorcem. Navzoči so spremljali vse dogajanje z dolgimi aplavzi.

Na proslavi dneva slovenske državnosti v Slovenski hiši v Buenos Airesu dne 26. Junija je naš sodelavec g. **Božidar Fink** prejel za svoje mnogostevilne zasluge pri dolgoletnem kulturnem in političnem delovanju v naši skupnosti priznanje Zedinjene Slovenije.

Obema zaslužnima nagrajencema iskreno čestitamo!

Kulturni večeri

ki so bili:

6. večer: 19. junija 1999 je predaval **Tine Debeljak** o temi: **SLOMŠEK V KULTURI IN PROSVETI**. Predavanje ob priliki proglasitve škofa Slomška za blaženega je bilo posvečeno bolj neznanim stranem njegovega dela, predvsem kot pesnika, pisatelja, vzgojitelja, buditelja slovenskega jezika, pa šolnika, oziroma pisca šolskih knjig.

Med predavanjem so recitali Slomškove poezije dijaki iz srednješolskega tečaja.

7. večer: 3. julija 1999: je prvič med nami nastopila na celovečernem solističnem koncertu sopranistka **Vera Golob**. Na klavirju jo je spremljal prof. **Ivan Vombergar**. Program, ki je obsegal operne arije in komorne in narodne pesmi, je bil na izredni višini in nagrajen od občinstva s toplim aplavzom.

8. večer: 21. avgusta 1999: O temi **SEKULARIZACIJA** je predaval kardinal **dr. Alojzij Ambrožič**. Pri polni dvorani poslušalcev je predstavil zgodovino in razvoj sekularizacije, ki je globoko posegla v cerkveno življenje in njene strukture. Poudaril je njene slabe, pa tudi nekatere dobre lastnosti.

9. večer: 28. avgusta 1999: S koncertom in predstavitvijo zgoščenke je mladi, a že uveljavljen **Mladinski pevski zbor San Justo** pod vodstvom dirigentke **prof. Andrejke Selan Vombergar** nastopil pred napolnjeno dvorano Slovenske hiše. Zelo pester in strokovno izbran program je vseboval tri skladbe Jakoba Gallusa ter vrsto slovenskih in argentinskih narodnih pesmi. Posebno je izstopala Ariel Ramirezova skladba Misa Criolla. Glasbena izvedba je bila do potankosti izdelana in učinkovita, za kar je zbor dosegel navdušeno priznanje občinstva.

10. večer: 30. oktobra 1999: je bila v mali dvorani Slovenske hiše pod okriljem SKA odprta prva samostojna razstava slikarke **Veronike Šparhagl**. Glavna tematika razstavljenih slik je bila pokrajina. Njena posebna moč se izraža v barvah in kompoziciji. Navzoče je pozdravila Andrejka Dolinar Hrovat in obenem podala podatke slikarkinega delovanja. Razstava je bila odprta tudi v nedeljo 31. oktobra dopoldne.

POVABILO

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA Vas vljudno vabi, da se naročite na revijo **MEDDOBJE** (letno izideta dve dvojni številki, skupaj 330 strani). Celoletna naročnina za Argentino in Južno Ameriko je \$ 30,- (USD), za ostali svet pa 35,- (USD). Naš naslov je: Ramón L. Falcón 4158, 1407 BUENOS AIRES, Arg. Plačila na ime: Alojzij Rezelj.

Jubileji

Msgr. **Mirko Gogala**, dolgoletni in neumorni sodelavec SKA na filozofskem in družboslovnem področju je 17. julija praznoval v polnem ustvarjalnem zagonu svojo 80-letnico.

V Parizu živeča slikarka in zvesta sodelavka SKA **Marjanca Savinšek** je izpolnila 21. novembra 80 let.

V Tokiju živeči naš neumorni in zvesti sotrudnik, pesnik, kritik in mislec pater **Vladimir Kos** je 2. junija izpolnil 75 let.

Pisatelj **Alojz Rebula** je 21. julija letos praznoval 75. obletnico svojih mladostnih let.

VSEM JUBILANTOM IZ SRCA ČESTITAMO IN JIM ŽELIMO OBILO ZDRAVJA IN ŠE MNOGO LET PLODNEGA USTVARJANJA!!

S K L I C

Redni občni zbor SKA

bo v soboto 15. aprila 2000 ob petih popoldne v gornji dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu z običajnim dnevnim redom: pozdrav, poročila in volitve novega odbora (predsednika, podpredsednikov, tajnika, blagajnika in nadzorstva).

Po 9. členu pravil imajo redni člani aktivno in pasivno volilno pravico. Podporni člani pa imajo na občnem zboru posvetovalni glas. S tem obveščamo obojno članstvo in ga vabimo, da najkasneje do 10. aprila 2000 pismeno sporoče odboru na sedež ustanove (Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina) morebitne predloge za občni zbor. Le-te bo občni zbor obravnaval pri slučajnostih (8. točka dnevnega reda). Rok za vlaganje kandidatskih list za volitve novega odbora je do 14. aprila 2000 na sedežu ustanove.

Vabimo vse redne člane, ki se zaradi oddaljenosti ali iz kakršnihkoli drugih razlogov občnega zbora ne morejo udeležiti, da pismeno pooblaste kakega drugega rednega člana, da jih na občnem zboru v vsem zastopa (13. člen pravil).

Občni zbor je sklepčen ob nadpolovični udeležbi rednih članov, pol ure po napovedanem času pa ob vsaki udeležbi (13. člen pravil).

Milena Ahčin
tajnica

Marijan Eiletz
predsednik

V SIC CORE CENTRAL	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. 1. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. GLAS es propiedad de la Acción Cultural Eslovana. Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. Urejuje ga odbor, pod koordinacijo tajništva. Glavni urednik: Marijan Eiletz. Director: la Comisión directiva bajo la coordinación del secretario. Tisk / Impreso en: Editorial Bóruga del Centro Misionar Bóruga, Colón 2544, (1826) Remedios de Escalada, Buenos Aires, Argentina. Izhajanje GLASA SKA denarno podpira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.